

Cea mai ciudată limbă Europeană

Limba cunoscută sub numele de **euskara**, (limba bască) este o limbă vorbită de locuitorii din Țara Bascilor, o regiune care se întinde peste Pirineii cei mai vestici în părțile adiacente din nordul Spaniei și sud-vestul Franței. Din punct de vedere lingvistic, basca este o limbă izolată (fără legătură cu alte limbi existente). Limba bască este vorbită de 751.500 persoane. Dintre aceștia, 93,2% (700.300) se află în zona spaniolă a Țării Bascilor, iar restul de 6,8% (51.200) în porțiunea franceză.

Vorbitorii nativi trăiesc într-o zonă contiguă care include părți din patru provincii spaniole și cele trei "provincii vechi" din Franța. Gipuzkoa, cea mai mare parte din Biscaya, câteva municipalități din Álava și zona de nord a Navarrei formau nucleul zonei vorbitoare de bască rămase înainte de introducerea măsurilor din anii 1980 pentru a consolida fluenta limbii basce. În schimb, cea mai mare parte din Álava, cea mai vestică parte a Biscaei și centrul și sudul Navarrei sunt populate predominant de vorbitori nativi de spaniolă, pentru că limba bască a fost înlocuită de spaniolă de-a lungul secolelor (ca în cea mai mare parte din Álava și centrul Navarrei).

În Spania franchistă, utilizarea limbii basce a fost afectată de politicile represive ale guvernului. În Țara Bascilor, "represiunea franchistă nu a fost doar politică, ci și lingvistică și culturală." Regimul lui Franco a eliminat limba bască din discursul oficial, din educație și din publicații, a făcut ilegală înregistrarea nou-născuților cu nume basce și chiar a cerut ca gravurile de pe morminte în limba bască să fie îndepărtate. În unele provincii, utilizarea publică a limbii basce a fost suprimată, oamenii fiind amendați

pentru că o vorbeau. Utilizarea publică a limbii basce era prost văzută de susținătorii regimului, fiind adesea considerată un semn de răzvrătire sau separatism. În general, în anii 1960 și ulterior, tendința s-a inversat, iar educația și publicațiile în limba bască au început să înflorească. Ca o parte a acestui proces, o formă standardizată a limbii basce, numită Euskara Batua, a fost dezvoltată de Euskaltzaindia (Academia pentru limba bască) la sfârșitul anilor 1960.

În afară de versiunea standardizată, cele cinci dialecte istorice basce sunt: biscaya, gipuzkoana și navarra superioară în Spania și navarra-lapurdeană și souletin în Franța. Acestea își iau numele de la provinciile istorice basce, dar limitele dialectelor nu sunt congruente cu limitele provinciilor. Euskara Batua a fost creată pentru ca limba bască să poată fi folosită - și ușor de înțeles de către toți vorbitorii de bască - în situații formale (educație, mass-media, literatură), iar aceasta este principala sa utilizare în prezent. Atât în Spania, cât și în Franța, utilizarea limbii basce pentru educație variază de la o regiune la alta și de la o școală la alta.

Basca este singura limbă izolată care a supraviețuit în Europa. Opinia științifică

curentă majoritară cu privire la originea bascilor și a limbii lor este că formele timpurii de bască s-au dezvoltat înainte de sosirea limbilor indo-europene în zonă, adică înainte de sosirea limbilor celtice și romanice în special, deoarece acestea din urmă înconjoară astăzi din punct de vedere geografic regiunea vorbitoare de bască. Din punct de vedere tipologic, cu morfologia sa aglutinantă, gramatica limbii basce rămâne net diferită de cea a limbilor europene medii standard. Cu toate acestea, limba bască a împrumutat până la 40% din vocabularul său din limbile romanice, iar pentru alfabetul basc se folosește alfabetul latin.

În limba bască, denumirea oficială a limbii este **euskara** (alături de diferite forme dialectale). În limba franceză, limba se numește în mod normal bască, deși euskara a devenit comună în ultima vreme. Spaniola are o varietate mai mare de denumiri pentru această limbă. În prezent, cel mai frecvent este denumită vasco, lengua vasca sau euskera. Ambii termeni, vasco și bască, sunt moșteniți de la etnonimul latin Vascones, care la rândul său se întoarce la termenul grecesc Οὐάσκωνες (ouaskōnes), un etnonim folosit de Strabon în lucrarea sa Geographica (23 d.Hr., Cartea a III-a)

Termenul spaniol Vasconce, derivat din latinescul vasconice, a căpătat conotații negative de-a lungul secolelor și nu este bine văzut în rândul vorbitorilor de bască în general. Utilizarea sa este documentată cel puțin încă din secolul al XIV-lea, când o lege adoptată la Huesca în 1349 prevedea că: *Item nuyll corridor nonsia usado que faga mercadería ninguna que compre nin venda entre ningunas personas, faulando en algaravia nin en abraych nin en basquenç: et qui lo fara pague por coto XXX sol-sançionează practic utilizarea limbii arabe, ebraice sau basce în piețe cu o amendă de 30 de soli (echivalentul a 30 de oi).*

Prin contactul cu popoarele învecinate, basca a adoptat multe cuvinte din latină, spaniolă și gasconă. Există un număr considerabil de împrumuturi latinești (uneori ocultate de faptul că au fost supuse timp de secole fonologiei și gramaticii basce), de exemplu: lore ("floare", de la florem), errota ("moară", de la rotam, "[moară] roată"), gela ("cameră", de la cellam), gauza ("lucru", de la causa).

Text AG

Bilbao

